

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความสำคัญของการวิจัย

สังคมเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ มนุษย์เกิดขึ้นมาในสังคม ดำรงชีวิตอยู่และตายจากไป ดังนั้นอิบนุคอลลดูนจึงได้ชี้แจงไว้ในหนังสือชื่อ “อัล-มุก็อดดิมะฮฺ” ว่า “การอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมนับเป็นสิ่งจำเป็น” (Ibn Khaldun, 1963 : 99) ดังเช่นที่บางคนเคยกล่าวไว้ว่า “โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์เป็นผู้มีอารยธรรม” (อับดุลกะรีม ไชดาน, 2525 : 15)

การอาศัยอยู่ในสังคมดังกล่าวทำให้มนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสังคมที่อาศัยอยู่ จิตใจของมนุษย์จะอ่อนแอหรือเข้มแข็งขึ้นอยู่กับสังคม ดังที่ทานศาสนทูตมุฮัมมัด (คือลัลลอสูอะลียฮฺวะซัลลัลม) ได้ชี้ให้เราเห็นความจริงในข้อนี้ว่า

” كُلُّ مَوْلُو دِيُولِنْدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ ”

ความว่า “เด็กทุกคนเกิดมาด้วยธรรมชาติอันบริสุทธิ์ พ่อแม่ของเขาจะทำให้เขาเป็นยิวหรือคริสเตียน ” (เป็นส่วนหนึ่งของหะดีษที่บันทึกโดยบุคอรีย์ กิตาบที่ 23 บาบที่ 92 หะดีษหมายเลข 1385) เพราะพ่อแม่เป็นผู้มีอิทธิพลต่อลูกในสังคมเล็ก ๆ เบื้องต้น และสังคมจะผลักดันให้เด็กกระทำความชั่วหรือกระทำความดี หากพ่อแม่เป็นผู้ที่หลงทาง ทั้งสองก็จะเป็นแรงผลักดันให้ลูกหลงทาง และออกจากธรรมชาติอันบริสุทธิ์ที่อัลลอฮฺ (ซุบฮานะฮฺวะตะอะลา) ¹ ได้ทรงสร้างขึ้นมา หากว่าพ่อแม่ดี ก็จะทำให้ลูกยังคงอยู่ในธรรมชาติบริสุทธิ์ที่อัลลอฮฺทรงสร้างขึ้นมาด้วย เช่นเดียวกับที่สังคมใหญ่ ๆ จะมีอิทธิพลต่อบุคคลทั้งในทางที่ดีและเลว

สังคมที่ดีเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคน เพราะว่าสิ่งที่มุสลิมต้องกระทำคือการอิมาอะฮฺ เคารพภักดีต่ออัลลอฮฺเพียงพระองค์เดียว ดังคำตรัสของอัลลอฮฺไว้ว่า

﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴾

¹ คำว่า “ซุบฮานะฮฺวะตะอะลา” เป็นคำสรรเสริญกล่าวต่อท้ายชื่อพระองค์อัลลอฮฺ มีความหมายว่า “มหาบริสุทธิ์แด่พระองค์ผู้ทรงไว้ซึ่งความสูงส่งยิ่ง”

ความว่า “**และข้ามิได้สร้างญินและมนุษย์ขึ้นมาเพื่ออื่นใด นอกจากเพื่อให้เคารพภักดีต่อข้า**” (บทอัล ชาริยาต อายะฮ์ที่ 56) ด้วยเหตุนี้จึงถือว่าจำเป็นที่มุสลิมทุกคนต้องให้ความสนใจกับสังคมที่เขาอาศัยอยู่และขจัดสิ่งชั่วร้ายให้หมดสิ้นไปเมื่อมันเกิดขึ้น (อับดุลกะรีม ไชดาน, 2525 :110 -113) แต่สังคมได้รับความเสียหายในกำมือของผู้ที่มีความหลักแหลมในมุมหนึ่งของศาสนาและแนวความคิด บางคนเน้นในเรื่องแห่งจิตใจละทิ้งในเรื่องของวัตถุแห่งโลกนี้มองโลกเป็นสิ่งลวงตา บางคนเน้นในเรื่องวัตถุนิยมที่ละทิ้งในเรื่องแห่งจิตใจและวัฒนธรรม เจตคติที่ถูกต้องให้เกิดภัยพิบัติทำลายความสันติและความพอใจของมนุษย์ อันเนื่องมาจากมนุษย์ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ 1. จิตวิญญาณ 2. ร่างกาย ที่อ่อนแอ ดังคำตรัสของอัลลอฮ์ในอัลกุรอานบทอัลนิซาอฺ อายะฮ์ที่ 28 ว่า

﴿يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا﴾

ความว่า “**อัลลอฮ์ทรงประสงค์ที่จะผ่อนผัน (โทษ) จากพวกเจ้าและมนุษย์ถูกสร้างมาในสภาพอ่อนแอ**” นอกจากนั้นเดส์กาดซ์¹ ได้กล่าวว่า “เราจะต้องยอมรับรู้ว่า ธรรมชาติของเราอ่อนแอ” (อ้างใน จำนวนกั ทองประเสริฐ, 2534 : 77) มนุษย์จึงต้องการอำนาจเป็นที่พึ่งพาอาศัยของจิตวิญญาณและต้องการสังคมเป็นที่พึ่งพาอาศัยของร่างกาย นั่นคือจินตนาการอิสลามที่ทำให้การมอบภาระกิจให้กับมวลมนุษย์จะอยู่ในรูปแบบกลุ่มชน ดังที่อัลลอฮ์ใช้ในการเรียกผู้ศรัทธาโดยใช้พหูพจน์คือ يَا أَيُّهَا الْمَوْءُونَ ความว่า **โอ้บรรดาผู้ศรัทธาทั้งหลาย** พระองค์มิได้ใช้เอกพจน์คือ يَا أَيُّهَا الذِّينَ أَمَّنُوا ความว่า **โอ้ผู้ศรัทธา** (ดู al-Qardawi, 1993 : 6)

สังคมมุสลิมเป็นสังคมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นสังคมแห่งพระเจ้า มนุษย์ จรรยา มารยาทและความเสมอภาคระหว่างบุคคล สังคม วัตถุ เศรษฐกิจและการเมือง กฎหมายและวัฒนธรรมในประเทศและต่างประเทศ (Ahmad, 1980 : 37) แต่ส่วนหนึ่งของเอกลักษณ์ดังกล่าวได้เสื่อมสภาพไปพร้อมกับการแทรกแซงของวัตถุนิยมที่เกิดขึ้นในสมัยตาปีอัน¹ (ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 8) เนื่องจากสังคมมุสลิมส่วนหนึ่งได้ใช้ชีวิตอย่างหรูหรา ฟุ่มเฟือย หลงระเหิงในด้านวัตถุ ละเว้นหลักการของศาสนา” (al-Kurdi, 1990 : 60, al- ‘Adawi, 1994 : 333) พฤติกรรมเสื่อมจรรยาที่

¹ เรอเน เดส์กาดซ์ (Rene Decartes) เกิดในตระกูลขุนนางที่เมืองลาส (La Haye) ในประเทศฝรั่งเศส เมื่อปี ค.ศ. 1596 เข้าศึกษาครั้งแรกในมหาวิทยาลัยของพวกเยซูอิตที่ลาฟเล็ช (La Fleche) ศึกษาวิชาภาษาโบราณ ปรัชญาของสำนักกอแลสติกและคณิตศาสตร์ ในระยะต่อมาได้ศึกษาวิชากฎหมายที่มหาวิทยาลัยบัวเตียร์ (Poitiers) จนจบ หลังจากนั้นก็ตั้งใจศึกษาวิชาปรัชญา ตรรกวิทยา จริยศาสตร์และอภิปรัชญา พร้อมด้วยคณิตศาสตร์อย่างจริงจัง แต่สนใจเป็นพิเศษคือวิชาปรัชญา ในปี ค.ศ.1649 ได้รับคำเชิญจากพระนางคริสตินา (Christina) แห่งสวีเดน ซึ่งสนใจเป็นพิเศษในทางปรัชญาให้เป็นอาจารย์ในราชสำนักที่สต็อกโฮล์ม ทนอากาศหนาวไม่ไหว จึงถึงแก่กรรมในปีต่อมา (1650) (เดอีน คำดี, 2522 : 166-167)

¹ บุคคลที่พบเสาะหาชะฮาดะฮ์ในสภาพที่ศรัทธาต่อท่านศาสนทูตมุฮัมมัด (ศ็อลลัลลอฮุอะลัยฮิวะซัลลัม) และตายในสถานะที่เป็นมุสลิม (Mustafa, et al . 1990 : 81)

กระทำโดยมุสลิมในยุคนั้นเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชาติมุสลิมประสบกับความล้มล้าง ดังที่ ท่านเชากีเบก²ได้บันทึกไว้ในกวีบทหนึ่งความว่า : **ประชาชาติคือจรรยา ตราบใดที่จรรยานั้นมีอยู่ ประชาชาติก็คงอยู่และเมื่อใดจรรยานั้นหายไปพวกเขาทั้งหลายตาม** (อ้างใน Arsalan, n.d. : 75)

การขาดจรรยานอกจากทำให้ประชาชาติล้มล้างแล้วยังก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคม หากความขัดแย้งทางสังคมและวัฒนธรรมมีมากเพียงไร การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตย่อมมีความสำคัญมากขึ้นเพียงนั้น (สุนทร โคตรบรรเทา, 2526 : 2) ทั้งนี้เพื่อที่ว่ามนุษย์จะได้มีสภาพที่เหนือไปจากสภาพสัตว์ทั้งหลาย ดังนั้นกลุ่มผู้มีความเคร่งครัดในศาสนาในกลุ่มหนึ่งในยุคนั้นได้ศึกษาค้นหาแนวทางของท่านศาสนทูตและคนรุ่นก่อนและได้เรียนรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์ของการอยู่อย่างเรียบง่ายในสังคมมุสลิมยุคแรก (al-'Adawi, 1994 : 333) เพื่อที่จะขจัดความรู้สึกลึกผูกพันกับวัตถุนิยม และ “เป็นแนวทางในการผลิตมุสลิมที่เต็มไปด้วยจรรยาอิสลาม” (al-Taftazani, 1994 : 4) ด้วยการตระหนักถึงความสำคัญของจรรยา ทำให้นักซูฟีขยายบทบาทในสังคมโลกด้วย “จรรยาที่งดงาม ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีเลิศและเป็นที่ยิ่งของคนทั่วไป” (al-'Adawi, 1994 : 333) “นักซูฟีจึงมีอิทธิพลอย่างกว้างขวางในสังคมประชาชาติมุสลิม” ('Abbas, 1988 : 265, Luh, 1996 : 6)

“การขยายบทบาทของนักธุรกิจและซูฟีในอิจญเราะฮ์ศตวรรษที่ 3 (ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 9) ทำให้ขยายจำนวนพื้นที่และเพิ่มประชากรในโลกมุสลิมเกือบถึง 50% โดยประมาณ ซูฟีได้จัดตั้งศูนย์กลางที่มีขนาดใหญ่ในประเทศชูดาน ลิเบีย อียิปต์ และรัฐมะละกาในแหลมมลายู เพื่อเผยแพร่อิสลามให้กับชาวโลก” (al-'Adawi, 1994 : 333 - 334) ด้วยอิทธิพลอันใหญ่หลวงของซูฟี ทำให้อุลละมาอะฎอนีเขียนหนังสือเกี่ยวกับแนวคิดซูฟี เช่น Shaikh Daud bin Abdullah al-Fatani (ส.ศ.1183 –1263 / ค.ศ. 1769 – 1847) ได้เขียนหนังสือ อัลมันฮัล อัล ซอฟี ยี บายานี รัมซี อะฮ์ลี อัล ซูฟี (แหล่งน้ำที่บริสุทธิ์ สำหรับอธิบายสัญลักษณ์ของนักซูฟี) ดุสฟาตุ อัล รอฆีบีน ฟี ชุฎุกิตอริกี อัล มุตตาคีน (ของขวัญสำหรับผู้ปรารถนาที่จะเดินในทางของผู้ยำเกรง) ตะเศาวฟูและอื่น ๆ

ในเมื่อกลุ่มคณะระดับสูงเป็นองค์กรใหม่ที่เกิดขึ้นในปี ส.ศ.1353 / ค.ศ.1934 ที่มีบทบาทระดับสากล การเรียกร้องเชิญชวนสู่งานคณะระดับสูง ปรากฏว่าปัจจุบันนี้มีทุกหนทุกแห่งในประเทศที่มีมุสลิมอาศัยอยู่และได้รับการต้อนรับด้วยความชื่นชมยินดีจากหัวใจของผู้คนนับแสนนับล้านดวง จากการชุมนุมประจำปีระดับโลกที่เมืองดักกา ประเทศบังกลาเทศ เดือนมกราคม พ.ศ. 2536 พบว่ามีผู้เข้าร่วมทั่วโลกกว่าหนึ่งล้านห้าแสนคน (จากจำนวนประชากรมุสลิมที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ทั่วโลกประมาณ 1,000 ล้านคน) จากอินเดีย ปากีสถาน อาฟกานิสถาน อาฟริกาใต้ ซาอุดีอาระเบีย เยเมน อียิปต์ เลบานอน จอร์แดน ตุรกี อังกฤษ เยอรมัน ฝรั่งเศส อเมริกา สเปน ออสเตรเลีย ไทย

² อะฮ์มัดเชากีบุตรอลิบุตรเชากี (Ahmad Shauki bin 'Ali bin Ahmad Shauki ส.ศ.1285-1351/ค.ศ.1868-1932) เป็นนักกลอนที่มีชื่อเสียง จนได้รับการขนานนามว่า “ผู้นำแห่งนักกลอน” เกิดและเสียชีวิตในกรุงไคโร ประเทศอียิปต์ (al-Zirikli, 1992 : 136)

มาเลเซีย สิงคโปร์ บรูไนดารุสซาลาม เมียนมาร์ เขมร อินโดนีเซีย เกาหลี ฯลฯ (โมห์หมัด อับดุลกาเดร์, ม.ป.ป. : 30) ถึงแม้จะมีเพียงอัตราร้อยละ .15 ของจำนวนประชากรมุสลิมทั้งหมดแต่นับได้ว่าเป็นการชุมนุมพบปะที่ทำลายสถิติการชุมนุมพบปะของกลุ่มคณะฮุนดูนี

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งซึ่งถูกจารึกไว้ในสถิติของกลุ่มคณะฮุนดูนี เนื่องจากประชากรไทยมุสลิมได้รับอิทธิพลจากแนวคิดของกลุ่มคณะฮุนดูนีโดยเฉพาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งมีศูนย์กลางคณะฮุนดูนีที่จังหวัดยะลา จากการตรวจสอบข้อมูลสถิติ พ.ศ. 2542 เฉพาะในจังหวัดยะลา ปัตตานีและนราธิวาสพบข้อมูลที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. มีศูนย์ทั้งหมด 21 แห่ง
2. มีศูนย์ย่อย 127 แห่ง
3. มีผู้เข้าร่วมรับฟังการบรรยายในทุกคืนวันเสาร์ ณ. ศูนย์มัสกัซยะลา 6,000-7,000 คน
4. มีผู้เข้าร่วมเอเยะตีกาฟ¹ในมัสยิดในทุกคืนวันเสาร์ ณ. ศูนย์มัสกัซยะลา 600-800 คน
5. มีผู้ออกเชิญชวนในหนทางของอัลลอฮ์ 3 วัน 630 กลุ่ม
6. มีผู้ออกเชิญชวนในหนทางของอัลลอฮ์ 4 เดือนในและต่างประเทศ 2,794 คน
7. มีผู้ออกเชิญชวนในหนทางของอัลลอฮ์สู่ประเทศอินเดียและบังกลาเทศ 776 คน
8. มีตะลิม (การเรียนการสอน) ตามมัสยิด 1449 แห่ง
9. มีตะลิมตามหมู่บ้านต่างๆ 3265 แห่ง (โยร์ปูเราะนา, 16 สิงหาคม 2542)

นอกจากนั้นศูนย์มัสกัซยะลาได้จัดโยร์ปูเราะนา (ชุมนุมสมาชิกเก่า) ขึ้นในระหว่างวันที่ 14-16 สิงหาคม 2542 จากการการชุมนุมดังกล่าวปรากฏว่ามีผู้เข้าร่วมกว่าหนึ่งแสนคนและมีจำนวนสมาชิกที่ได้อุทิศตนเพื่อออกคณะฮุนดูนี (เชิญชวน) ในหนทางของพระองค์อัลลอฮ์เป็นเวลา 4 เดือนทั้งในและต่างประเทศมีจำนวนทั้งสิ้น 1,341 กลุ่มหรือมากกว่าหนึ่งหมื่นคน นับว่าเป็นการทำลายสถิติจำนวนผู้อุทิศตนเพื่อออกคณะฮุนดูนีในหนทางของพระองค์อัลลอฮ์ในประวัติศาสตร์ของการชุมนุมกลุ่มคณะฮุนดูนีในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (โยร์ปูเราะนา, 16 สิงหาคม 2542)

สถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากลุ่มคณะฮุนดูนีมีอิทธิพลต่อประชากรมุสลิมจำนวนมาก ถึงแม้กลุ่มคณะฮุนดูนีจะเป็นองค์กรที่มีอิทธิพลระดับโลกแต่เป็นไปได้หรือไม่ที่กลุ่มคณะฮุนดูนีจะมีแนวคิดของตนเองที่ได้รับจากอัลกุรอาน หะดีษและเศาะฮาบะฮ์โดยปราศจากแนวคิดซูฟีที่กำลังแพร่หลายจนทุกวันนี้ ในเมื่อมนุษย์ได้รับอิทธิพลจากสังคมที่อาศัยอยู่ทำให้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าอาจเป็นไปได้ที่กลุ่มคณะฮุนดูนีได้รับอิทธิพลจากแนวคิดซูฟี ดังนั้นผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาว่าเป็นไปได้หรือไม่ที่กลุ่มคณะฮุนดูนีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับแนวคิดจากซูฟี นอกจากนั้นผู้วิจัยยังต้องการศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของซูฟีพร้อมทั้งประวัติความเป็นมา

¹ พักในมัสยิดเพื่อปฏิบัติศาสนกิจต่อพระองค์อัลลอฮ์ (ซุบฮานะฮฺวะตะอะลา) (Mustafa, et al. 1990 : 619)

ของกลุ่มสาระระดับลิ้มกับซูฟีอีกด้วย ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ถือเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่ควรค่าแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาแนวคิดเชิงซูฟีของกลุ่มสาระระดับลิ้มในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาประวัติและการวิวัฒนาการของแนวคิดซูฟีและกลุ่มสาระระดับลิ้มในจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อศึกษาแนวคิดเชิงซูฟีในกลุ่มสาระระดับลิ้มในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (Insha Allah)¹

การศึกษาแนวคิดเชิงซูฟีของกลุ่มสาระระดับลิ้มในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในครั้งนี้ คาดว่าจะได้ประโยชน์ดังนี้

1. จะได้ทราบและเข้าใจถึงแนวคิดเชิงซูฟี ประวัติและวิวัฒนาการของกลุ่มสาระระดับลิ้มในจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. จะได้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาประชาคมมุสลิม
3. เพิ่มพูนความรู้ด้านสังคมวิทยาศาสนา
4. เป็นแนวทางการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยแนวคิดเชิงซูฟีของกลุ่มสาระระดับลิ้มในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณาศึกษาเฉพาะพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีขอบเขตการวิจัยดังนี้ คือ

1. การศึกษาทบทวนเอกสารโดยแยกศึกษาเป็น
 - 1.1 ประวัติและความเป็นมาของแนวคิดซูฟีและกลุ่มสาระระดับลิ้ม
 - 1.2 แนวคิดซูฟีและกลุ่มสาระระดับลิ้ม
2. การเก็บข้อมูลภาคสนามเก็บข้อมูลจากการบรรยายของผู้นำกลุ่มสาระระดับลิ้มในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ณ ศูนย์มัสกัศยะลาโดยแยกเก็บข้อมูลเกี่ยวกับ

¹ Insha Allah ความว่า : หากอัลลอฮ์ทรงปรารถนา

2.1 ประวัติแนวคิดของกลุ่มอะฮ์ลุลบัยต์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.2 แนวคิดของกลุ่มอะฮ์ลุลบัยต์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยการรับฟังการบรรยายและสังเกต

ข้อตกลงเบื้องต้น

ในด้านประวัติแนวคิดซูฟีและกลุ่มอะฮ์ลุลบัยต์ศึกษาจากเอกสาร

ในด้านแนวคิดซูฟีในกลุ่มอะฮ์ลุลบัยต์ศึกษาจากเอกสาร รับฟังการบรรยายและสังเกต
แนวปฏิบัติ

อัลกุรอานพาทย์ภาษาไทยใช้ของมรวาน สะมะฮุน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กลุ่มอะฮ์ลุลบัยต์

นิยามทฤษฎี คือกลุ่มมุสลิมที่ดำเนินการเชิญชวนด้วยการเผยแพร่คุณงามความดีของอิสลามให้กับทุกคนที่สามารถทำการติดต่อกัน โดยกำหนดสมาชิกกลุ่มให้อุทิศส่วนหนึ่งของเวลาเพื่อออกเชิญชวนและเผยแพร่ในสภาพที่เห็นห่างจากการผูกมัดกับพรรคการเมือง (al- Nadwah al- ‘Alamiyyat li al- Shabab al- Islamiy, 1989 :91)

นิยามปฏิบัติการ คือกลุ่มมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้มีร์กัสยะลาเป็นศูนย์กลางการบริหาร โดยมีการจัดชุมนุม พบปะ และเยี่ยมเยียนตามบ้านเพื่อชักชวนให้มุสลิมมีความศรัทธาที่เข้มแข็งและปฏิบัติศาสนกิจบางส่วนอย่างมั่นคง

2. จังหวัดชายแดนภาคใต้

นิยามทฤษฎี หมายถึงจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูลและสงขลา.

นิยามปฏิบัติการ ในที่นี้หมายถึงจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส

3. ซูฟี

นิยามทฤษฎี ซูฟีคือผู้ที่เลือนวิถีชีวิตแบบตะเสาว์ฟ (Mysticism) (Mustafa, et al. 1990 : 529)

นิยามปฏิบัติการ ซูฟีคือกลุ่มมุสลิมที่เลือนวิถีชีวิตแบบตะเสาว์ฟ มุ่งเน้นการปฏิบัติด้านตะเสาว์ฟ (Mysticism) เพียงด้านเดียว มีการใช้ชีวิตอย่างสัน โดยและสมถะ มีการทรมานตนเองฝึก

แผนร่างกายเพื่อทำความเข้าใจและบรรลุความสำเร็จในการรู้จักพระองค์อัลลอฮ์ กลุ่มนี้เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 2 ของฮิจญเราะฮ์ศักราช (ประมาณศตวรรษที่ 8 คริสต์ศักราช)

4. แนวคิด

นิยามทฤษฎี คือจินตภาพของอุดมคติ (Mustafa, et al. 1990 : 698)

นิยามปฏิบัติการคือจินตภาพที่ถูกรับรู้โดยนักซูฟีในทุกยุคสมัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยแนวคิดเชิงซูฟีของกลุ่มคณะสุตบลิฆในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา งานวิจัยจึงดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. การทบทวนเอกสาร

1.1 ได้ทำการรวบรวมเอกสารปฐมภูมิ (Primary Source) อัลกุรอาน หะดีษ และทุติยภูมิ (Secondary Source) ที่เกี่ยวข้องกับซูฟีจากเอกสารภาษาไทย อังกฤษ อาหรับ และมลายู

1.2 แยกข้อมูลเอกสารตามหัวข้อใหญ่และย่อยแล้วค้นหาข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับหัวข้อย่อย

1.3 ศึกษาและวิเคราะห์

1.4 รวบรวมเอกสารปฐมภูมิ (Primary Source) และทุติยภูมิ (Secondary Source) ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มคณะสุตบลิฆจากตำราภาษาไทย อังกฤษ อาหรับ และมลายูและดัลบิเตป

1.5 แยกข้อมูลเอกสารตามหัวข้อใหญ่และย่อย

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเฉพาะจังหวัดยะลา

ผู้วิจัยได้จัดขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

2.1 ทบทวนเอกสารกลุ่มคณะสุตบลิฆ

2.2 ฟังการบรรยายของกลุ่มคณะสุตบลิฆในจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.3 เก็บข้อมูลด้วยการรับฟังการบรรยายและสังเกตแนวปฏิบัติของกลุ่มคณะสุตบลิฆในจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ (Participant Observation) และแบบไม่มีส่วนร่วมในเหตุการณ์ (Non Participant Observation)

2.4 รวบรวมข้อมูลที่ได้ทั้งหมด และแยกข้อมูลตามหัวข้อใหญ่และย่อย

2.5 ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล

3. สรุปและอภิปรายผลของการวิจัย